

УДК 343.241:343.274

О.С. ПИРОЖЕНКО, Харківський національний університет внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИПРАВНИХ РОБІТ ЯК ВИДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

Ключові слова: кримінальне покарання, виправні роботи

Реформа кримінального законодавства у 2001 р. значно змінила кримінально-правову регламентацію виправних робіт. У порівнянні з КК УРСР 1960 р. в чинному КК змінено назву цього покарання, у зв'язку з чим уточнено його юридичну природу; обмежено відбування даного виду покарання тільки за місцем роботи засудженого; чітко визначено мінімальну межу відрахувань в доход держави, а також збільшено мінімальний строк його відбування; наведено перелік осіб, до яких виправні роботи не застосовуються; встановлено кримінальну відповідальність за ухилення від відбування виправних робіт за ч.2 ст.389 КК.

Однак вивчення практики застосування покарання у виді виправних робіт засвідчило поступове зменшення частки осіб, засуджених до реального його відбування. Якщо у 2001 р. дане покарання було призначено 10346 особам (5,1 % від загальної кількості засуджених) [1, с.20], то частка засуджених до виправних робіт у 2009 р. складає лише 0,7 % (1052 особи) [2, с.26]. Причинами цього деякі науковці безспідставно називають обставини економічного та соціального характеру, а також недостатність інформації про особу підсудного та його суспільну небезпечність [3, с.19]. Проте визначальною передумовою такої ситуації, на нашу думку, є відсутність належного нормативного закріплення виправних робіт у кримінальному законі.

Переважає більшість наукових досліджень

проблем покарання у виді виправних робіт проводилася у радянський період існування нашої держави. В сучасній вітчизняній кримінально-правовій науці питання даного покарання досліджувалися в роботах Ю.В. Бауліна, І.Г. Богатирьова, І.А. Вартилицької, Т.А. Денисової, В.П. Козиревої, Ю.А. Пономаренка, В.В. Сташиса, О.В. Ткачової та деяких інших. Однак значна кількість проблем щодо правової природи даного виду покарання залишається спірними або недостатньо вирішеними.

Кримінальне законодавство України не дає визначення категорії «покарання у виді виправних робіт». В юридичній літературі порізно викладається поняття даного виду покарання. У своїй більшості науковці, використовуючи описовий метод, визначають зміст даного покарання через певну кількість правообмежень, які, на їх думку, є визначальними. Однак розкриття дійсної сутності виправних робіт шляхом простого перерахування законодавчих положень, які регулюють порядок їх призначення та виконання, на нашу думку, не є вдалим. Питання про те, які роботи вважаються виправними та використовуються законодавцем як засіб кари та виправлення засуджених, загальної та спеціальної превенції, залишається відкритим, і їх з'ясування є метою нашого дослідження. Його новизна полягає в удосконаленні правової природи покарання у виді виправних робіт та з'ясуванні його складових, які дозволяють досягти визначеної законом мети.

Для встановлення дійсного змісту досліджуваного покарання, на наш погляд, необхідно визначити передбачені кримінальним законом його обов'язкові ознаки (елементи), які розкриватимуть сутність виправних робіт. Аналіз положень ч.1 ст.57 КК дає підстави виокремити наступні ознаки (елементи) досліджуваного виду покарання: 1) із суми заробітку засудженого провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від 10 до 20 %; 2) для цього засуджений повинен працювати, відбуваючи покарання за місцем своєї роботи; 3) строк відбування даного покарання встанов-

люється в межах від шести місяців до 2-х років.

Обов'язковим елементом покарання у виді виправних робіт є утримання (відрахування) із суми заробітку засудженого, які провадяться в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від 10 до 20 % (ч.1 ст.57 КК). В КК 1960 р. нижньої межі відсотку відрахувань взагалі не було передбачено. На думку О.Ю. Воробйова, це свідчить про посилення репресивного характеру даного виду покарання [4, с.51]. Відрахування провадяться з усієї суми заробітку (без виключення з цієї суми податків та інших платежів незалежно від наявності претензій до засудженого за виконавчими документами) за кожний відповідний місяць при виплаті заробітної плати. Порядок провадження відрахувань встановлений ст.45 КВК. Аналіз цієї норми дає нам підстави приєднатися до думки тих науковців, які стверджують про примусовий характер вилучення (утримання) у засудженого встановленого вироком суду відсотку відрахування із суми заробітку [5, с.13]. Адже кримінально-виконавча інспекція здійснює контроль за правильністю і своєчасністю відрахувань сум в доход держави, проведення яких є обов'язком власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу (ч.1 ст.44 КВК). Засуджений в цьому процесі участі не приймає, на відміну, наприклад, від виконання покарання у виді штрафу (при добровільній його сплаті).

Наявність такого карального елемента, що торкається майнової сфери прав засудженого, не дає підстав деяким вченим відносити виправні роботи до покарань, що обмежують майнові права засуджених, оскільки майже кожне покарання зачіпає цю сферу прав особи [6, с.57]. Однак, ми не можемо підтримати зазначену думку з наступних підстав. Насамперед, необхідно зазначити, що виправні роботи (як, до речі, і штраф, і службові обмеження для військовослужбовців, і конфіскація майна) відносяться до покарань, що обмежують майнові права засудженого через те, що законодавцем в диспозиціях статей 53, 57–59 КК прямо встановлені обмеження в майновій

сфері винного. Щодо інших видів покарання, то вони (обмеження) можуть мати місце, а можуть і не мати. В окреслених же нами випадках це обмеження завжди є наявним, оскільки воно прямо передбачено законом. Крім того, законодавцем передбачено утримання законно надбаної частини заробітку, що відображається у матеріальних втратах, які зазнає не тільки засуджений, а і його родина. До того ж більшість науковців визнає, що відрахування в доход держави частини заробітку є суттєвим каральним елементом досліджуваного покарання [7, с.204; 8, с.43]. М.Г. Вербенський справедливо зауважив, що засуджені до виправних робіт мають фактично такі ж трудові права, як і не засуджені особи [9, с.86]. Обмеження у трудовій сфері торкаються засудженого у випадках необхідності зміни попереднього місця роботи або працевлаштування взагалі. Проведене нами опитування працівників кримінально-виконавчих інспекцій у Черкаській області показало, що у 2008–2009 роках необхідність зміни попереднього місця роботи виникало у 13–15 % осіб, від загальної кількості засуджених до виправних робіт, що перебували на обліку, а необхідність у працевлаштуванні – у майже 3 % осіб. При цьому, це були особи, до яких виправні роботи застосовано у порядку заміни невідбутої частини покарання більш м'яким (ст.82 КК). Отже, визначальним (головним) елементом покарання у виді виправних робіт є саме обмеження майнових прав засудженого¹.

На сучасному етапі розвитку кримінально-правової думки деякі вітчизняні криміналісти вважають, що виправні роботи як вид покарання в цілому мають економічний характер, оскільки породжують майнові наслідки, зменшуючи заробіток засудженого, та побічно обмежують можливості професійної кар'єри винного [10, с.39; 11, с.181]. Проте ми можемо лише частково погодитися з означеною

¹ Аналогічної точки зору притримуються й інші науковці – див. напр.: Пономаренко Ю. А. Види наказаний по уголовному праву Украины : монография / Ю. А. Пономаренко. – Х. : ФИНН, 2009. – С. 111.

думкою. Саме з відбуванням виправних робіт за місцем роботи засудженого впливають наступні правообмеження, які застосовуються до винного: 1) протягом строку відбування покарання засудженому забороняється звільнитися з роботи за власним бажанням без дозволу кримінально-виконавчої інспекції (ч.1 ст.42 КВК); 2) особам, засудженим до покарання у виді виправних робіт, надається щорічна відпустка, час якої не зараховується до строку відбування покарання (ч.2 ст.42 КВК). Аналіз зазначених норм, а також ч.1 ст.43 Конституції України та ст.2 КЗпП, в яких мова йде про право людини на вільний вибір професії, дає підстави стверджувати, що виправні роботи дійсно обмежують права засудженого на зміну місця роботи та побічно можливості професійної кар'єри. Крім того, законодавець пов'язує відбування досліджуваного покарання саме в процесі трудової діяльності, а ніяк не під час відпочинку. Однак такі обмеження виникають у зв'язку з необхідністю забезпечення провадження відрахувань із заробітку засудженого, що складають визначальний (головний) елемент карального змісту даного виду покарання. Отже, ми не підтримуємо думку тих вчених, які стверджують, що даний вид покарання безпосередньо спрямований на обмеження у трудовій сфері засудженого [12, с.235; 6, с.57].

Не викликає заперечення думка про те, що під час відбування покарання у виді виправних робіт на засудженого покладено обов'язок працювати. Це означає, що особа після засудження продовжує у визначені законодавством та робочим графіком години безпосередньо виконувати свої професійні обов'язки згідно трудового договору (контракту). Відповідно до ч.1 ст.57 КК та ч.1 ст.41 КВК виправні роботи відбуваються лише за місцем роботи засудженого на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності; на засудженого поширюються конституційні гарантії та норми трудового законодавства. Як правило, засуджений відбуває покарання на попередній посаді, якщо до нього не застосовано додаткове покарання у виді

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Оскільки засуджений до виправних робіт повинен працювати, то логічним постає питання: якою є така праця, чим вона характеризується? Адже такий характер виконання досліджуваного покарання дає підстави деяким науковцям стверджувати про примусовий характер праці, виконуваної засудженим [8, с.42]. Натомість В.П. Козирева на підставі аналізу положень ст.57 КК дійшла висновку, що в даній нормі не йдеться про примусову працю, оскільки виправні роботи відбуваються лише за місцем роботи засудженого [13, с.86]. Крім того засуджений продовжуватиме виконувати свої функціональні обов'язки і примушувати його для цього немає потреби.

У ч.3 ст.43 Конституції України закріплено, що використання примусової праці забороняється. Однак, при цьому далі йде застереження про те, що не вважається примусовою працею робота чи служба, яка виконується особою за вироком суду. Крім того, наявність вищезгаданого правообмеження про заборону зміни місця роботи без згоди кримінально-виконавчої інспекції свідчить про примусовість подальшого виконання винним своїх трудових обов'язків за місцем попередньої роботи за наявності бажання його змінити. Також, якщо при уточненні місця роботи засудженої особи, з'ясується, що на час звернення вироку до виконання вона не працює, то кримінально-виконавча інспекція направляє винного до відповідного центру зайнятості населення. Встановлюється строк для працевлаштування 15 днів та роз'яснюється, що засуджений не може відмовитися від запропонованої роботи чи перекваліфікації (п.5.3 розділу III Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань, затверджена наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2003 р. № 270/1560) [14]. Отже, в Основному Законі, нормах чинного КК, КВК та підзаконних актів передба-

чено можливість примусового залучення винного до праці, тому ми погоджуємося з тими науковцями, які відстоюють аналогічну точку зору.

Відповідно до ч.1 ст.57 КК виправні роботи є строковим видом покарання, яке встановлюється у межах від шести місяців до двох років. У порівнянні з попереднім законом про кримінальну відповідальність нижня межа санкції значно збільшилася, оскільки в КК 1960 р. становила два місяці [15, с.111].

За наведеними вище міркуваннями постає запитання: чому роботи названі «виправними»? Адже на сьогодні виправні роботи, згідно з законом, відбуваються засудженим тільки за попереднім місцем роботи, тому характер виконуваних людиною виробничих функцій не змінюється, умови праці залишаються такими ж. Так, Ш. працював спеціалістом по торгівлі нафтопродуктами. У вечірній час, повертаючись додому з товаришем, зазнав нападу групи хулігансько налаштованих молодиків. Захищаючись від протиправного посягання, вчинив умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони. Р. було засуджено за ст.118 КК до виправних робіт строком на два роки з відрахуванням в доход держави 20 % заробітку щомісячно. В наданій до суду з місця роботи характеристиці керівництво підприємства позитивно охарактеризувало Ш. щодо його відношення до праці і трудової дисципліни, вказало на його високу професійну підготовку. Під час досудового слідства і судового розгляду Ш. продовжував працювати на займаній посаді. Таким чином, місце роботи, як і характер виконуваної праці залишилися незмінними. Єдине, що зазнало змін – це на 20 % зменшився заробіток [16]. Виникає запитання: чому робота стала для нього «виправною»?

Інший приклад. Ч. працював різноробом СТОВ. У нього тяжко хворіла мати і не вистачало коштів для її лікування. Ч. збирав металобрухт і нерідко викрадав металеві предмети, які були без нагляду, щоб обміняти їх на гроші. Після крадіжки з подвір'я сусідки Ч. було засуджено за ч.1 ст.185 КК до одного

року виправних робіт з відрахуванням в доход держави 15 % заробітку щомісячно. Після засудження Ч. продовжував працювати різноробом. Характеристика, надана ним з місця роботи до суду, була позитивною [17]. Знову виникає питання: чому для Ч. робота протягом року буде «виправною»? Необхідно відмітити, що змінилася у нього не робота, а тільки зменшилася заробітна плата.

Чимало науковців дійшло висновку, що не праця виправляє засудженого, а неотримання ним певної частки грошей. Так, А.В. Васильєв, А.І. Маслихін, В.П. Козирева вважають, що виправляють засуджену особу не самі по собі «виправні роботи», не праця в обов'язковому порядку, а майнові обмеження [18, с.51; 13, с.87]. Ще в перші роки існування радянської влади деякі вчені (С.В. Познишев, М.М. Ісаєв, В.Д. Меньшагін) ставили під сумнів тлумачення змісту виправних робіт, як покарання, що здійснює виправно-трудоий вплив на засудженого, вважаючи їх взагалі лише «майновим стягненням», «замаскованим штрафом», «замаскованим штрафом, що стягується в розстрочку» [19, с.90; 20, с.6]. Схожі погляди висловлює низка авторів сьогодення. Так, на думку Ю.В. Бауліна, наявність в КК виправних робіт – це перехідне явище. Вчений зауважує, що в кінцевому результаті треба буде відмовитися від цього покарання, встановивши замість нього різновид штрафу [21]. В.В. Сташис взагалі називає виправні роботи спеціальним видом штрафу [22, с.615]. Таким чином, ефективність досліджуваного покарання вчені пов'язують лише із заподіянням певних майнових втрат засудженому.

Однак, ми не можемо повністю погодитися з вищезгаданими думками з наступних причин. Вважати виправні роботи лише майновим стягненням, замаскованим штрафом, штрафом у розстрочку – означає ігнорувати їх кримінально-правову роль. На нашу думку, неприпустимим є ігнорування кримінально-правового призначення виправних робіт як власне самодостатнього (не схожого на інші) основного виду покарання. Крім того, ефек-

тивність будь-якого виду покарання, зокрема, того, що обмежує майнові права засудженого, значною мірою визначається тим, чи відбувається досягнення визначених законом цілей покарання. З приводу останнього відносно виправних робіт в науці кримінального права на сьогодні немає одностайної думки. І.А. Вартилицька вважає, що зміст даного покарання розкривається у поєднанні карних та виховних елементів, а кара виражається у примусовому обмеженні матеріальних прав [23, с.8]. І.В. Упоров стверджує, що виправні роботи містять кару, яка виражається в обмеженні трудових та економічних прав засудженого. На його думку, це проявляється насамперед в тому, що виправні роботи передбачають примусову працю, «яка не завжди може співпадати з трудовими інтересами винного» [24, с.47]. Більшу кількість елементів, які визначають зміст кари досліджуваного покарання, називає І.О. Бушуєв. До них належить сам факт осуду, оскільки визнання людини винною у вчиненні злочину означає негативну морально-політичну її оцінку від імені держави, виникнення судимості, стягнення із заробітку, тобто майнові правообмеження, втрату права самостійно залишати роботу, тобто обмеження у трудовій сфері [25, с.48–57].

Вважаємо, що можна погодитися з останньою позицією, однак необхідно зробити й певні застереження. Сам факт засудження до виправних робіт (як й до будь-якого іншого покарання), як уже зазначалося є карою, яка з моменту оголошення обвинувального вироку виявляється в негативній оцінці засудженого судовим органом від імені держави. Відповідно до ст.89 КК особи, засуджені до виправних робіт, упродовж одного року після відбуття покарання визнаються такими, що мають судимість. Це ще один елемент, який складає зміст кари. Судимість і правообмеження, що випливають з неї, безумовно, створюють незручності для особи, які відбула покарання, ущемляють у низці випадків її інтереси [26, с.26–76]. Проте, як і попереднє положення, у цій частині такий каральний елемент є властивим також іншим покаран-

ням. Відмінність полягає лише у тривалості її стану. Наступні складові визначають сутність виправних робіт як покарання. Зокрема, основним елементом, який складає зміст кари та сприяє досягненню мети виправлення винного, є обмеження майнових прав винного, які полягають у відрахуванні в доход держави встановленого вироком суду відсотку заробітку засудженого. Необхідним елементом також є обмеження у трудовій сфері у виді заборони звільнитися з попереднього місця роботи за власним бажанням без дозволу кримінально-виконавчої інспекції, які виступають способом забезпечення провадження обмежень майнових прав засудженого, оскільки такий дозвіл дається за умови надання доказів подальшого працевлаштування. Окрім зазначених, важливою складовою є залучення винного до примусової праці [27, с.34]. Як ми вже зазначали, згідно ч.2 ст.42 КВК особам, засудженим до покарання у виді виправних робіт, надається щорічна відпустка, час якої не зараховується до строку відбування покарання. Крім того, строк даного покарання згідно з ч.1 ст.43 КВК обчислюється роками, місяцями і днями, *протягом яких засуджений працював* (тут і далі курсив автора. – О.П.) і з його заробітку провадилося відрахування. Вказане свідчить про необхідність відбування досліджуваного покарання саме в процесі трудової діяльності. Ще одним елементом кари досліджуваного покарання є обмеження особистого характеру, яких зазнає засуджений до виправних робіт. Насамперед, це вимога закону про необхідність періодично з'являтися на реєстрацію (ч.6 ст.41 КВК) та заборона виїжджати за межі України без дозволу кримінально-виконавчої інспекції (ч.4 ст.42 КВК). Якщо останнє, на наш погляд, торкається засудженого у випадках, що виникають в процесі здійснення трудової діяльності (службове відрядження) або через обставини особистого (сімейного) характеру (необхідність лікування, догляд за тяжко хворими родичами), то необхідність періодично з'являтися на реєстрацію, як і примусове залучення до праці, обмеження у майновій та

трудовій сфері, протягом всього строку покарання здійснює суттєвий психологічний вплив на засудженого, заподіює моральні страждання з приводу вчиненого злочину, тобто дозволяє досягти мети кари (відплати за скоєне).

Враховуючи викладене, ми не можемо погодитися з думкою тих науковців, які називають виправні роботи «замаскованим штрафом, що стягується в розстрочку», оскільки перераховані вище елементи, які складають зміст кари, у поєднанні з виховною роботою, являють собою комплекс заходів, що дозволяють досягти всіх цілей покарання, передбачених ст.50 КК.

Отже, проведений нами аналіз ч.1 ст.57 КК, порядку призначення й виконання виправних робіт та множини наукових точок зору дає підстави стверджувати про такі елементи даного покарання, які дозволяють досягти мети кари: 1) осуд держави, який знаходить своє виявлення у проголошенні обвинувального вироку суду; 2) обмеження майнових прав засудженого у виді обов'язкових відрахувань в доход держави певного відсотку заробітку; 3) залучення винного до примусової праці у виді необхідності відбування строку покарання лише в процесі трудової діяльності; 4) обмеження у трудовій сфері винного у виді заборони звільнитися з попереднього місця роботи за власним бажанням без дозволу кримінально-виконавчої інспекції; 5) обмеження особистого характеру у виді заборони виїжджати за межі держави без дозволу кримінально-виконавчої інспекції, а також необхідності періодично з'являтися на реєстрацію; 6) судимість (відповідно до розділу XIII Загальної частини КК).

На підставі проведеного аналізу змісту досліджуваного покарання, зазначимо, що *виправні роботи* – це кримінальне покарання, яке застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, та полягає в примусовому залученні засудженого за місцем роботи до праці та застосуванні обмежень майнового характеру шляхом відрахування в доход держави певного відсотку заробітку, трудового

характеру шляхом заборони звільнитися з попереднього місця роботи за власним бажанням без дозволу контролюючого органу та особистого характеру шляхом заборони виїжджати за межі держави без дозволу контролюючого органу та необхідності періодично з'являтися на реєстрацію, а також тягне судимість.

Підводячи підсумки викладеному, зауважимо, що на відміну від службових обмежень для військовослужбовців каральні елементи покарання у виді виправних робіт знайшли своє відображення як в кримінальному, так і кримінально-виконавчому законодавстві. Така ситуація не без підстав критикується вченими [28, с.50, 51], оскільки елементи покарання, які становлять зміст кари, на нашу думку, повинні регламентуватися тільки Кримінальним кодексом. Завданням же Кримінально-виконавчого (згідно ч.1 ст.1 чинного КВК) є регламентація порядку і умов виконання та відбування покарання, тобто реалізація правообмежень. Правильна побудова норми (ст.57 КК), на наш погляд, є одним із чинників досягнення ефективності застосування виправних робіт, адже на основі неї має будуватися порядок і умови відбування даного покарання. Тому, на підставі проведеного дослідження сутності виправних робіт, ми пропонуємо наступну редакцію ч.1 та 2 ст.57 КК:

«Стаття 57. Виправні роботи

1. Покарання у виді виправних робіт полягає в залученні засудженого за місцем роботи до праці, з якої заборонено звільнитися за власним бажанням без дозволу контролюючого органу, та встановлюється на строк від шести місяців до двох років.

2. З урахуванням майнового стану винного із суми заробітку засудженого до виправних робіт провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків».

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2001 р. за даними судової статистики //

Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 4. – С. 15–25.

2. Аналіз стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції в 2009 р. (за даними судової статистики) // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 5. – С. 20–35.

3. Богатирьов І. Г. Теорія і практика виконання кримінально-виконавчою інспекцією покарань, не пов'язаних з позбавленням волі : монографія / І. Г. Богатирьов. – К. : Атіка, 2005. – 312 с.

4. Воробьев О. Ю. Наказание в виде общественных и исправительных работ по УК Украины 2001 года / О. Ю. Воробьев // Альтернативные виды уголовных наказаний – пути для уменьшения тюремного населения / Украинско-Американское Бюро защиты прав человека, Апелляционный суд Харьковской области ; сост. Г. Марьяновский. – К. : Сфера, 2003. – С. 45–53.

5. Пинаев А. А. Курс лекций по общей части уголовного права / А. А. Пинаев. – Х. : Харьков юридический, 2002. – Кн. 2: О наказаниях. – 194 с.

6. Михлин А. Понятие наказания в виде исправительных работ и история его возникновения в российском праве / А. Михлин // Уголовное право. – 2001. – № 4. – С. 56–59.

7. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін. ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Вид. 4-е, доповн. – Х. : Одісей, 2008. – 1208 с.

8. Орлов В. Н. Исправительные работы как вид уголовного наказания / В. Н. Орлов // Вестник Московск. ун-та МВД. – 2007. – № 3. – С. 42–44.

9. Вербенський М. Г. Покарання, не пов'язані з позбавленням волі: загальна характеристика і проблеми застосування / М. Г. Вербенський // Новий Кримінальний кодекс України : питання застосування та вивчення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 жовтня 2001 р.) / редкол.: В. В. Сташис (голов. ред.) та ін. – К.–Х. : Юрінком-Інтер, 2002. – С. 86–89.

10. Денисова Т. А. Кримінальне покарання

та функції його призначення і виконання за законодавством України : навч. посіб. / Т. А. Денисова. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2004. – 152 с.

11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Кн. 1: Загальна частина (ст.1-108) / П. П. Андрушко, Т. М. Арсенюк, О. Г. Атаманюк та ін. ; за заг. ред. В. Г. Гончаренка, П. П. Андрушка. – К. : ФОРУМ, 2005. – 324 с.

12. Ткачова О. Щодо змісту виправних робіт на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи України / О. Ткачова // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4. – С. 230–235.

13. Козирева В. П. Кримінальні покарання майнового характеру за законодавством України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Козирева Валентина Петрівна. – К., 2007. – 211 с.

14. Про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань: Інструкція, затверджена наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства внутрішніх справ України : від 19.12.2003 р., №270/1560 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 2. – Ст. 90.

15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: за станом законодавства та постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 січня 1997 р. / Ю. В. Александров, П. П. Андрушко, Г. В. Андрусів та ін. ; відп. ред. В. Ф. Бойко, Я. Ю. Кондратьєв, С. С. Яценко. – К. : Юрінком, 1997. – 960 с.

16. Архів Соснівського районного суду м. Черкаси. Справа № 1-14/2002.

17. Архів Черкаського районного суду. Справа № 1 – 311/2003.

18. Васильев А. В. Исполнение наказаний, не связанных с мерами исправительно-трудового воздействия : учеб. пособие / А. В. Васильев, А. И. Маслихин. – Рязань : РВИШ МВД СССР, 1989. – 82 с.

19. Курс советского уголовного права : в 6 т. Часть общая / А. А. Пионтковский,

Н. А. Стручков, П. С. Ромашкин и др. ; редколл.: А. А. Пионтковский, П. С. Ромашкин, В. М. Чхиквадзе. – М. : Наука, 1970. – Т. 3: Наказание. – 350 с.

20. Марков В. П. Возникновение исправительных работ как вида уголовного наказания / В. П. Марков // История государства и права. – 2006. – № 5. – С. 3–6.

21. Баулін Ю. В. Виправні роботи у проекті КК України / Ю. В. Баулін // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2001. – № 6. – С. 199–203.

22. Сташис В. Основні новели Кримінального кодексу України / В. Сташис // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 612–626.

23. Вартилицька І. А. Виправні роботи без позбавлення волі в Україні: теоретичні аспекти та практика застосування на сучасному етапі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / І. А. Вартилицька. – К.,

1997. – 19 с.

24. Упоров И. Целеполагание отдельных видов наказания в российском уголовном праве / И. Упоров // Уголовное право. – 2001. – № 3. – С. 45–50.

25. Бушуев И. А. Исправительные работы / И. А. Бушуев. – М.: Юрид. лит., 1968. – 200 с.

26. Голіна В. В. Судимість : монографія / В. В. Голіна. – Х. : Харків юридичний, 2006. – 384 с.

27. Тимошенко А. Как организовать исполнение наказаний в виде исправительных и обязательных работ / А. Тимошенко // Законность. – 2006. – № 7. – С. 33, 34.

28. Михлин А. С. Исправительные работы как альтернатива лишению свободы / А. С. Михлин // Развитие альтернативных санкций в российской уголовной юстиции: опыт и перспективы : сб. материалов международ. конф. (Москва, 29–30 мая 2002 г.). – М. : PRI, 2002. – С. 48–59.

Пироженко О. С. До проблеми законодавчої регламентації виправних робіт як виду кримінального покарання / О. С. Пироженко // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 771–778 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/1Pocvkr.pdf>

Розглянуто правову природу покарання у виді виправних робіт. Визначено коло правообмежень, які складають зміст даного покарання. Запропоновано зміни до Кримінального кодексу України.

Пироженко А.С. К проблеме законодательной регламентации исправительных работ как вида уголовного наказания

Рассмотрено правовую природу наказания в виде исправительных работ. Определен круг правоограничений, составляющих содержание данного наказания. Предложены изменения в Уголовный кодекс Украины.

Pirozhenko O.S. To the Problem of Legislative Regulation of Correctional Works as Type of Criminal Punishment

Legal nature of punishment in the kind of correctional works is considered. Certainly circle of law limitations, which make maintenance of this punishment. It is offered amendments to the Criminal code of Ukraine.